

Négy vallás szent helye: az Ádám-csúcs

Balázs Géza - 2015. 03. 01.

Szingaba, Ceylon, Srí Lanka

Srí Lanka az Indiai-óceán egyik szigete közvetlenül India alatt. Metaforikusan így is nevezik: „könnycsepp India arcán”: ha ránézünk a térképre, akkor a sziget alakja lehulló könnycsepphez hasonlít. Drágakövei, egész évben zöld növénytakarója nyomán nevezték Smaragd-szigetnek. Szanszkrit nyelvemlékek Szingaba néven említik, ennek jelentése: az oroszlán lakóhelye. Szigirija „oroszlánsziklája”, a rá felvezető, faragott oroszlán lábakkal díszített út is vélhetően erre utal. A Szingaba szóból származik a többségi lakosok szingaléz neve. Arábiából érkező tengerészek a Szerendíb nevet adták. Említették még Tambapanni néven is: jelentése vörösréz színű föld. A XVI. század elején megjelenő portugálok a Zeiland nevet adták neki. A hollandok Ceylandként említették. A XIX. században az angolok már a Ceylon nevet használták. 1972-ben az alkotmány a Srí Lanka nevet rögzítette. A „Lanka” jelentése (egyések szerint): fénylő, ragyogó, fenséges. (Kubassek nyomán 1989: 28.) Az átírások sokféleségéből adódóan FNESz. (1/283. + további forrásmegjelölések) szerint az angol Ceylon végső forrása az óind Simhala (-dvipa), melyben metaforikusan szerepel az óind simha (oroszlán) és a dvipa (sziget).

A Srí Lanka megnevezés magyar adatként először 1965-ben fordul elő, ennek értelme: sugárzó-fénylő ország, másként: fényességes sziget.

A Wikipédia[1] így foglalja össze az ország több nevét: Lanka (szanszkrit), Simundu vagy Simoundou (görög), Serandives

(római latin), Serendip (perzsa), illetve Serendib (arab), Tâmrarnî (hindi), illetve Taprobanê (görög). Ismertté Ceylon néven lett a latin Selan név alapján, mely 1972-ig volt érvényben, akkor lett hivatalosan Srí Lanka.

Vallások, ünnepek

Srí Lanka (tehát a korábbi Ceylon) történelmét emberemlékezet óta jellemzik az etnikai, vallási konfliktusok. Még az elmúlt évtizedekben is voltak súlyos feszültségek, elég, ha a „tamil tigrisekre” vagy elnökük, Bandaranaike 1959-es, külügyminiszterük 2005-ös meggyilkolására gondolunk. A polgárháborút 2009-ben befejezetté nyilvánították. 2012-ben Srí Lankát a világ vezető útikönyvkiadója már kiemelt célpontnak javasolta. A kétharmad magyarországnyi területen 20 millióan élnek, jórészt buddhisták, kisebb részt hinduisták, még kisebb részt mohamedánok és keresztények.

2004. évi adatok szerint az ország államformája szocialista köztársaság, az újabb adatok már elnöki köztársaságként említik (Simon-Vass, 2004: 160. + wikipédia). Az országban a hivatalos nyelvek a szingaléz és a tamil, de beszélnek még az angolt is. A lakosság 74%-a szingaléz, 18%-a tamil, 7%-a mór,

1%-a pedig egyéb népcsoportokhoz tartozik. A lakosság 70%-a buddhista, 15%-a hindu, 8%-a keresztény és 7%-a muszlim.

Srí Lankán a vallás a mindennapi élet meghatározója. A sziget a buddhizmus egyik erős bástyája, fő központja. A buddhizmus legarchaikusabb válfaja őrződött meg itt. Monumentális és visszafogottabb sztúpák és Buddha-szobrok jelképezik ezt. Úgy tűnik, békésen megférnek mellettük a hinduizmus színes templomai és kis oltárai. Még érdekesebb, hogy a kereskedelmi főváros, Colombó mellett fekvő Negombóban portugál hatásra a katolicizmus terjedt el, olyannyira, hogy „kis Rómának” nevezik a tengerparti várost. Katolikus templomaiban egész nap zajlik az élet: imádkoznak, énekelnek, dobolnak, s minden nap van esküvő is. A trópusi országokban rendszerint későn fekszenek és későn kelnek az emberek. Negombóban, a januári „templomfesztiválkor” már hajnali öt órakor csoportok igyekeztek a templomok felé. Minden utcáson, sőt ház kerítésénél kis szentély áll a buddhista, hinduista „házioltárok” mintájára Jézus Krisztus és szentek képeivel, szobraival.

A vallási ünnepek nagy száma és megoszlása is mutatja a vallás mindennapi jelentőségét. Vallási ünnepek: január 1. Duruthu perahera; január közepe: Tamil Thai Pongal ünnepe; január–február: ramadan (muszlim); március: Hajj fesztivál (muszlim); április közepe: szingaléz és tamil újév; március–április: nagypéntek, húsvét előtt; május: telihold napja; Buddha születése, megvilágosodása, halála; május 7. a Vejak telihold ünnepe; az év napja; június 5. Posom telihold napja; június: Milad un Nabi (Mohamed születésnapja); július–augusztus: Esala fesztivál, Kandy; október 14. Deepevali, nagy hindu ünnepség; a fények fesztiválja; december 24–26. karácsony. Minden hónapban, teliholdkor, vagyis az ún. poya napokon a hívők és nem hívők egyaránt munkaszünetet tartanak.[2] Az ünnepeket az éppen aktuális holdnaptárhoz

időzítik (ezeken a napokon a boltok rendszerint zárva vannak, sőt ekkor alkoholtilalom is van, amelyet külföldiek esetében furfangos módon olykor kijátszanak, pl. a sört nem üvegből, hanem kancsóból töltik, így nem látszik, hogy valaki sört iszik). Külföldiek is részt vehetnek vallási ünnepeken, fesztiválokon, felvonulásokon (a peraherán).

Srí Lanka számos műemlékét az Unesco világörökséggé nyilvánította: Anuradhapura (szent város), Polonnaruwa (ősi város), Sigiriya (Sigiriya: az oroszlán-sziklán emelt ősi város), Kandy (szent város, „fogtemplom”), Galle (óváros és erődítmények), Dambulla (Arany Templom). Az Indiai-óceánban fekvő, káprázatos adottságú szigeten több elhagyott romváros is mutatja, hogy történelmi ellentétek mennyi összeomlással, kulturális szakadással járnak együtt. Többek között a lenyűgöző középkori templomváros, Polonnaruwa évszázadokra eltűnt a térképről.

A Srí-Lanka-i buddhizmus

Srí Lankán a buddhizmus a Kr. e. III. században, Dévánámpijatissa király uralkodása idején terjedt el. Ma a buddhizmus az ország alkotmányában rögzített államvallás. A

hagyomány azt tartja (de ezt nem támasztja alá történelmi tény), hogy Buddha még életében eljutott Srí Lankára, s a sziget szent helyeit, Kālaniját, Mahijanganát és Nágadípát is fölkereste. Az Ádám-hegyen pedig otthagya lába nyomát (Kubassek, 1989: 58).

A théraváda (hinajána) buddhizmus Kr. e. 400 körül után terjedt el öt délkelet-ázsiai országban: Srí Lankán, Burmában (Mianmar), Thaiföldön, Laoszban, Kambodzsában; ahol mind a napig őrzik az eredeti szent iratokat, az ún. Páli Kánont (Gánti 2012: 29, 31). A buddhizmus legarchaikusabb változatát ma Burmában és Srí Lankán lehet megtalálni.

Ádám-csúcs: Buddha, Siva, Ádám, Szent Tamás

Srí Lanka valamennyi népcsoportja és vallása áhítatos tisztelettel övezi az Ádám-csúcsot (hegyet). A sziget nagy legendái vallási eredetűek. Régi (Bibliára épülő, azt magyarázó) legenda szerint Srí Lanka az első emberpár, Ádám és Éva lakóhelye volt, vagyis maga a „paradicsom”, az édenkert. Még „pontosabb” megjelölés szerint ez az édenkert az Ádám-csúcs tövében volt. A kígyó tanácsára elfogyasztott tiltott gyümölcs nyomán azonban a kerubok kiűzték őket a paradicsomból, s Ádám a szigetet az Indiával összekötő egykori földnyelven, a ma Ádám-hídnak nevezet szigetsoron hagyta el az édent. (Kubassek 1989: 28, 195).

Egy másik legenda kicsit másként látja. E szerint itt lépett a földre Ádám, amikor kiűzetett a Paradicsomból. (Talán azért, hogy ne legyen túl nagy váltás az édenkerthez képest.) A hely, ahol a földre lépett egy hely, ennek neve ma: Ádám-csúcs. (E monda folyamányaként is Ádám-hídnak nevezik a Srí Lankát Indiával összekötő szigetsort.) A legendák egymásra épülését jelzi a „híd” másik neve: Ráma-híd. (Ráma az óind eposz, a Rámájana hőse.) Az Ádám-csúcs (Srí Pada, angolul Adam's Peak) a sziget ötödik legmagasabb hegye

(2243 m). Az Ádám-csúcs a sziget legszentebb helye. A Pidurutalágala magasabb, ám a Srí Pada (Ádám-csúcs) merész, meredek, piramis (!), oromszerű alakzatú.

A hegytető gránitszikláján egy kb. 2 méteres sziklamélyedés, nyom (jel) található. A buddhisták (főként szingalézek) Buddha, a hinduk (főként tamilok) Siva (mások szerint Visnu) isten lábnyomát látják benne. A buddhisták szerint Buddha innen távozott a nirvánába. A hinduk a Szamanala Kanda nevet adták a hegynek, s a monszun előtt a hegytető körül repkedő szivárványszínű pillangókat szamanalajónak. „E ritka lepkék azért jelennek meg a zarándokhelyen, hogy ott pusztuljanak el, s így áldozzanak Siva istennek” (Kubassek, 198: 195). A muszlimok szerint azonban Ádám lábnyoma található a csúcson – itt lépett a földre a paradicsomból való kiűzetése után. S végül a Srí Lanka-i keresztények úgy vélik, hogy az Ádám-csúcs Szent Tamás apostol lábnyoma.

Látható, hogy a piramis alakzatú hegy a Föld és Ég közötti kapcsolat szimbóluma, a Földre lépés és a nirvánába távozás („mennyebe menetel”) helyszíne. A kiemelkedő hegyek sok vallásban örvendnek különleges tiszteletnek. Gondoljunk a Sínai-hegyre, a Mózes-hegyre, a „kősziklára”, vagy akár a templomok-kolostorok-kápolnák kiemelt helyen való építésére, amelyre egy magyar archaikus népi ima is utal: „Hegyet hágék / Lőtőt lépék / Kő kápolnicskát láték, / Bellől arannyas / Küel irgalmas / Szent Világ Úrjézus Krisztus benne lakik vala...” (Erdélyi 1976: 353). Ha ennek a magyar archaikus népi imádságnak a képeit felidézzük, akkor akár az Ádám-csúcs is eszünkbe juthat.

Az Ádám-csúcs mint zarándokhely

Az egymást nem eltüntető, hanem egymásra épülő hagyomány mindenesetre központi zarándokhellyé tette a Srí Lanka közepén található Ádám-csúcsot. Ma Srí Lanka minden állampolgára vallási hovatartozásra való tekintet nélkül kötelességének érzi, hogy életében legalább egyszer megmássza az Ádám-csúcsot. A zarándokok aránya tükrözi Srí Lanka vallási megosztottságát: legnagyobb számban buddhisták, majd hinduisták, végül kisebb számban muszlimok és keresztények képviseltetik magukat.

Kétségtelenül a buddhizmus erős, és a globális világban is terjedő vallás. A sok ok közül az egyik talán az, hogy a modern, megzavart, globális identitású, identitásokban élő ember valamilyen kapaszkodót keres. A buddhizmus pedig vonzó szinkretizmusa, azaz más hiedelmek, vallások, lokális szokások befogadása miatt, valamint adaptivitása, alkalmazkodóképessége, együttműködési készsége miatt. Rugalmasságát, alkalmazkodóképességét mutatja, hogy sokféle gazdasági-társadalmi berendezkedésű országban virágzik, s rendszerint békében él a hatalommal, valamint más

vallásokkal. A másik ok talán az lehet, hogy nem egyszerűen vallás, hanem szemléletmód, életmód is, amely legfőbb céljait tekintve persze hasonlít más világvallásokra, de módszereit tekintve gyökeresen eltér. (Már Magyarországon is található két – kisebb zarándoklatokat is ösztönző – „hegyre emlékeztető” sztúpa: Zalaszántón és Tarban.)

December és február között vannak a zarándoklatok. A legnagyobb esemény – buddhista szokás szerint – holdtöltekor. 2013-ban a holdtölte január 27-ére esett. A csúcs megmászása ilyenkor népünnepélynek számít. Két kiépített és zarándokidőben kivilágított, valamint hangszórókkal is felszerelt gyalogút vezet fel az égbetörő hegyre: a távolabbi Ratnapurából („Éva-ösvény”) és közelebbi Hattonból (Dalhauziból vagy Delhouse-ból – „Ádám-ösvény”). Zarándokidőben minden tenyérnyi helyen, még a falutól távol is várakoznak a turistabuszok. A zarándokszállások előtt gyülekeznek a különböző vallási közösségekhez tartozó csoportok. Dalhauzihoz a csúcs 7 km, ám a szintkülönbség nagy. „Sportos” zarándokoknak 2 óra, a megfontoltabbaknak 4-5 óra.

2013 januárjában így zajlott a zarándoklat. Január 25-én pénteken érkeztünk Dalhauziba. Bánatosan szemerkélt az eső, de egy zarándokszállás (nagyon egyszerű panzió) biztosítása után nekivágtunk. A zarándokút mellett végig boltok, bazárok, kis étkezdék, buddhista, hinduista szentélyek, valamint izomlazító-árusok (patika) és még tetoválók „műhelyei”. Furcsa volt hallani a tetováló gépek zizegését. Az út előbb patakok, vízesések mellett halad és lassan emelkedik. Egy helyen a patakban, természetes „zuhanyozási”, pontosabban rituális fürdőzési lehetőség. Itt sokan megállnak, megfürödnek, mosakodnak. Öltözőhelyiség is van.

A fő zarándoklat késő délután indul, kisebb-nagyobb csoportokban, lassan, meg-megállva, nevetve, mosolyogva,

énekelve, rigmusokat kiabálva, leginkább tréfálkozva. Furcsálljuk a fiúk-férfiak fején lévő színes, tarka „Mikulás-sapkákat”, amelyeket már jóval Dalhauzi előtt is kínáltak az árusok. Később megértjük, hogy a fenti hideg miatt vásárolnak és húznak sapkát, de a furcsa fazon és a tréfás színek sokkal inkább egy mulatságra emlékeztetnek, mint vallási rítusra.

Kubassek János (1989: 197) lejegyezte a zarándokok kiáltozását:

(hinduk) Szádhu! Szádhu! Szádhu! Szá-á-á-d!

(buddhisták) Apivenda! Apivenda!

A gyalogút fölött egy kötélén végig a buddhisták színes zászlócskái lógnak. Hangszórókból idézetek mellett zene szól. Minden korosztály képviselve van. Meglepő, hogy sokan karon vagy nyakban ülő kisgyermeküket hozzák, feltűnően sok a gyermekére támaszkodó idős, beteg, gyakran sánta ember. A zarándoklat megterhelő. A rövidebb, kiépített úton állítólag 5200 lépcsőfok van. Szokva vagyunk a gyalogláshoz és a hegymászáshoz, de az utolsó harmadban már tízméterenként meg kell állni lihegni. Mérjük az időt. Versengéshez vagyunk szokva. Végül is két és fél óra alatt fölértünk. A helyiek nem sietnek. A zarándoklat egész éjszakai program. Meg-megállnak, beszélgetnek, imádkoznak, esznek-isznak, rigmusoznak. Fölfelé menet is. Az előkiáltó mond valamit szingalézül, amire a csoport mindig ugyanazzal a refrénnel válaszol. Amikor ötödször halljuk, már mi is tudjuk mondani. Kis dagobákat (ereklyéket tartalmazó halom, sztúpa), Buddha-szentélyeket mellőzünk. Az egyiknél a szobortól vett hamuval kenik meg a hajamat. Úgy tűnik, áldást kapok. Egyedüli külföldiként. Dalhauziban, a faluban figyelmeztettek, hogy most csak helyi emberek zarándokolnak. Valóban különlegességnek számítunk.

Mindenki mosolyog, köszön, megkérdezi honnan vagyunk, sokan közös fotót kérnek. Érdekes, itt ritkábban mondják, hogy „Hungry” (Hungary helyett), leginkább úgy csodálkoznak ránk, hogy: „Hungaria”? Általában nem tudják, hol van. A felhők fölé kerülünk, elmúlik a szemerkélés, a szürkületben végre föléjük a csúcsra. Hideg szél fúj. Mint a buddhista helyeken mindenhol, itt is le kell venni a cipőt. Csakhogy itt nagyon hideg van mezítláb mászkálni. A csúcson kevés a hely, két zárandokpihenő, szerzeteslakok és meglehetősen nagy illemhely-sor foglalja el azt is. Az egyik Buddha-szentélyből füst árad. Még nem hosszú a mezítlábas sor az Ádám-Buddha-Visnu lábnyomnál. Mindenki kezében virág, vannak, akik becsomagolt ajándékot hoztak. Nehéz kivárni a sort. Körülöttünk főleg fiatalok, családok, némelyeknek remeg a lába és hangosan vacog a foga. A sor pedig nő.

Kubassek János (1989: 197-198.) leírása a lábnyom körüli kultuszról:

„A cipőnket le kell vetnünk, s csak mezítláb léphetünk a hegytetőre, ahol már több száz ember szorong. Némi közelharc árán a szent lábnyom mellé férkőzünk. A hatalmas mélyedés (...) akkora, mint egy kisebbfajta fürdőkád. A századforduló [1900, BG] idején kőépületet emeltek föléje, hogy megóvják a pusztulástól. A lábnyom mellett egy lapos háncskosárba helyezik el ajándékaikat, áldozati virágszirmaikat a hívők; a pénzadományokat egy fémtálcára teszik. Két fiatal bhikku őrzi a kosarat és a tálcát. Ez a hindukat nem zavarja és a keresztényeket sem háborítja fel, ők is ide helyezik adományaikat. (Muszlimot nem láttunk a lábnyom közelében.)”

A nagy tömeg még órákon át folyamatosan áramlik fölfelé. Mindenki látni akarja a szent helyet. Pedig nem látható, mert a lábnyomnak vélt mélyedés leplekkel van letakarva. A

hegyről a naplemente is csodás, de az igazi ajándék a napfölkelte. Mindenki azt várja. Reggelig virrasztanak, beszélgetnek, vagy szunyókálnak. Reggel a szerzetesek dobbal és kagylókürttel üdvözlik az új napot. Óriási népünnepély, öröm, együttlét.

Mi nem bírjuk a hajnalig való várakozást, hamarabb visszamegyünk. Szemből végig hullámszik a tömeg. Egy család kávéval kínál. Hangszóróból ima és népies zene szól. Azt gondoltuk, lefelé gyorsabb lesz. Ugyanúgy két és fél óra. És másnapról három napig kínzó fájdalom a vádliban.

Kubassek János (1989, 199.) így összegezi: *„Örökre emlékezetes, életünk végéig elkísérő, feledhetetlen élményt adott az Ádám-csúcs éjszakai megmászása, és a szent lábnyom közelében látott trópusi napfelkelte, melyhez hasonló lebilincselő szépségű virradatot sem előtte, sem azóta nem éltem át”.*

Epilógus

Arra számítottam, hogy Srí Lanka Indiához lesz hasonló. Ám sokkal inkább Délkelet-Ázsia bájára emlékeztet. Nem annyira zsúfolt, mint India, sokkal több a mosoly, igaz a buddhizmus is. Két hét alatt a sűrű buszjáratokkal bejártuk szinte egész Srí Lankát. Az egykori csodás középkori (templom)városok jó része az enyészeté vált. Így járt Sigirija oroszlánra hasonlító sziklatömbje és sziklavárosa (középkori festményekkel, graffitikkal), ahol most a fellegvár birtoklásáért, és a turisták ajándékaiért majmok és kutyák harcolnak. Így járt az ősi (ezeréves) központ, Anuradhapura, és a számomra legszebb (mert a kambodzsai Angkorra emlékeztető) Polonnaruva romvárosa is. A Svájcra emlékeztető „hegyi fővárosban”, Kandyben Buddha „fogtemploma” (Buddha fogát őrző templom) eleven közelségbe hozza az élő és mindent átható buddhizmust. Megtanultuk, hogy Buddhát fényképezni

általában szabad, de hátat fordítani neki nem, s nincs menekvés, minden szent helyen le kell venni a cipőt.

A kultúrák, a vallások egymásra, sőt egymásba épülnek. „Fenséges” példája ennek Srí (azaz 'fenséges') Lanka.

(Srí Lanka, Negombó, 2013. január-február)

Hivatkozott irodalom:

Balás Péter – Szűcs-Balás Vera (2008) Sri Lanka. Panoráma, Budapest.

Erdélyi Zsuzsanna (1976) Hegyet hágék, lőtőt lépék. Archaikus népi imádságok. Második kiadás. Magvető Könyvkiadó, Budapest.

FNESz. = Kiss Lajos (1988): Földrajzi nevek etimológiai szótára 1-2. Akadémiai, Budapest.

Gánti Bence (2012) A buddhizmus lélektana, spiritualitása, irányzatai. Kossuth, Budapest.

Kubassek János (1989) A veddák földjén – Srí Lanka szigetén. Gondolat, Budapest. (Világjárók 186.)

Simon Ákos—Vass Péter (2004) A Föld országai. HVG, Budapest.

[1] http://hu.wikipedia.org/wiki/Sr%C3%AD_Lanka

[2] http://hu.wikipedia.org/wiki/Sr%C3%AD_Lanka

Nincs hozzászólás!

Your Email address will not be published.

Email*

- Save my name, email, and website in this browser for the next time I comment.

Hozzászólás küldése

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed.](#)

© 2025 e-nyelvmagazin.hu. All rights reserved.